ANATOL EREMIA

Institutul de Filologie
(Chişinău)

LEXICUL SOCIAL-ISTORIC ÎN TOPONIMIA ROMÂNEASCĂ PRUTO-NISTREANĂ
2. TOPONIME OICONIMICE, SOCIALE, PROFESIONALE

Continuăm, prin acest articol, tratarea numelor topice româneşti provenite din termeni şi cuvinte ce ţin de lexicul social-istoric al limbii române. Formaţiile onimice respective urmează să fie analizate în plan sincronic şi diacronic, cu aplicarea diverselor metode lingvistice de cercetare (comparativ-istorică, lexical-etimologică, derivaţională, teritorial-geografică), prin utilizarea celor mai diferite informaţii de ordin lingvistic, istoric, geografic, etnologic. Obiectul investigaţiilor în acest caz îl constituie toponimele oiconimice, sociale propriu-zise şi profesionale. Pentru o viziune de ansamblu asupra problemei în cauză a se vedea prima parte a studiului *I. Toponime etnonimice*, *migratorice*, *antroponimice*, publicat în „Revistă de lingvistică şi ştiinţă literară” (Chişinău, 2008, nr. 1-2, p. 71-85).

Toponime oiconimice. Această categorie de nume topice reprezintă la origine termeni ce denumesc aşezări omeneşti, locuinţe, diverse încăperi şi construcţii (< gr. *oicos* „locuinţă”, „localitate”, „încăpere” + *onyma* „nume”). Tipurile aşezărilor umane au fost determinate în trecut de diferiţi factori istorici, geografici, social-economici, demografici, aceştia fiind în strânsă legături cu dezvoltarea culturii materiale şi spirituale a societăţii, precum şi cu evoluţia modului de trai al oamenilor. În diversele împrejurări istorice şi condiţii geografico-naturale omul a folosit condiţii şi modalităţi prielnice pentru a-şi întemeia gospodăriile şi a fonda sate.

După criteriul fizico-geografic se disting două tipuri de aşezări omeneşti: sate de m u n t e şi sate de c â m p i e. După structura şi forma lor aşezările se divizează în: sate de tip r ă s f i r a t, sate de tip a d u n a t şi sate de l i n i e (situate de-a lungul văilor sau al drumurilor). În funcţie de ocupaţia locuitorilor se deosebesc: sate a g r i c o l e, sate a g r i c o l e - p a s t o r a l e, sate de p e s c a r i şi sate s p e c i a l i z a t e (după anumite meşteşuguri, îndeletniciri, atribuţiuni sociale).

Pentru regiunile de la est de Carpaţi sunt caracteristice satele de tip complex: de câmpie, adunate, agricole. Se întâlnesc pe alocuri şi alte tipuri şi subtipuri de aşezări: de linie (în cazul unor colonii germane, ruseşti şi ucrainene), agricole-păstoreşti (în trecut odăi, câşle, stâne, târle, ferme). Aici mai pot fi amintite şi unele sate care s-au dezvoltat pe baza gospodăriilor şi aşezărilor din pădure, a cantoanelor pădurarilor şi a locuinţelor temporare ale lucrătorilor la pădure, pe locul unor prisăci, al unor staţii de poştă şi hanuri din cadrul vechiului nostru sistem rutier, a unor menaje şi construcţii ce ţin de activitatea oamenilor în mediul rural.

Termenii care denumesc diversele localităţi, locuinţe, menaje şi construcţii sunt în mare parte cuvinte din fondul lexical autohton şi latin: *adăpost* < lat. *ad depositum*; *arie* < lat. *area* „suprafaţă”, „teren neted”, „arie”; *bordei* < dintr-un radical geto-dacic; *casă* < lat. *casa* „căsuţă”, „vilă”, „cocioabă”; *cătun*, *cătună* < cuvânt autohton sau latin, comp. alb. *katun*, *kotun* „sat”, „vilă”; *curte* < lat. *curtis* „curte”, „loc îngrădit”; *gard* < lat., comp. alb. *gard*, *gardas* „gard”, „îngrăditură”; *pătul* < lat. *patibulum* „par”, „stâlp”, „hărag”; *sat* < lat. *fossatum* „loc întărit printr-un şanţ”, „castel” < *fossa* „şanţ”, „întăritură”; *staul*

BDD-A26012 © 2008 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.88 (2026-11-12 14:09:10 UTC)

< lat. *stablum*, *stabulum* „locaş”, „sălaş”, „locuinţă”, „staul, stână”; *stână* < lat. **stana* „locuinţă”, „stână”, „loc de popas”; *ţarc* < lat., comp. alb. *thark* „gard”, „ocol”; *vatră* < lat., comp. alb. *vatër* „vatră”.

Pe parcursul vremii în limba noastră au pătruns cuvinte şi termeni din alte idiomuri, din limbile de contact: *budă* < ucr. *буда* „căsuţă”, „colibă”, „budcă” sau pol. *buda* „căsuţă în pădure”; *butcă* < rus., ucr. *будка* „baracă”, „gheretă”, „cuşcă”, „coteţ”; *canton* < fr. *canton* „canton (la căile ferate)”; *cardon* < rus. *кардон* „pichet de grăniceri”; *cherhana*, *chirhana* < tc. *kerhane* „casa pescarilor”; *câşlă* < tc. *kışla* „adăpost de iarnă pentru vite”, „mahala”, „cartier”; *colibă* < slav. *колиба* „adăpost”, „cocioabă”; *ocol* < slav. *околъ* „cerc”, „loc împrejmuit”; *odaie* < tc. *oda* „cameră”, comp. bg. *одая*, s.-cr. *одаја*; *ogradă* < slav. *ограда* „gard”, „ocol de vite”; *comarnic* < bg. *комарник*, s.-cr. *комарњак*, „colibă ciobănească”; *conac* < tc. *конак* „casă mare”, „staţiune”; *serai* < tc. *saray* „casă”, „palat”, „grajd”, „adăpost pentru trăsuri”; *sălaş* < ung. *szallas* „locuinţă”, „casă”, „adăpost”; *şopru* < germ. *Schoppen* „adăpost pentru uneltele agricole; hambar”; *şură* < germ. *Schur* „şopru, şopron” ş.a.

În trecut satele luau fiinţă, de obicei, pe locurile libere, nepopulate, virane, de pustie. Uneori însă se întemeiau localităţi şi pe locurile deja populate de oameni, pe locul unor cătune izolate sau în preajma unor aşezări agricole şi păstoreşti (odăi, câşle, stâne, prisăci etc.), pe lângă mici întreprinderi (varniţe, velniţe, cărămidării etc.) sau locuinţe, construcţii, instalaţii industriale gospodăreşti (mori, pive, roţi de udat grădinile, ambare, seraie, coşare, beciuri, crame etc.).

La diferite tipuri de aşezări omeneşti, locuinţe, construcţii şi alte acareturi se referă oiconimele: *Blijnii Hutor* (UATSN) < rus. *ближний* „apropiat, învecinat” şi *хутор* „sătuc, cătun”; *Bordeieni* (Cahul) < *bordei* „căsuţă săpată în pământ”, „locuinţa izolată în câmp pentru lucrători”; *Carantin* (comasat în 1971 cu Dzerjinscoe, UATSN), *Câşla* (Cantemir, Teleneşti) < *câşlă* „aşezare de păstori şi crescători de vite”, „sătucean, cătun”, *Câşliţa-Prut* (Cahul) < *câşliţă*, diminutiv al lui *câşlă*; *Ceadâr* (Leova), *Ceadâr-Lunga* (oraş, UTAG) < tc. *çadir* „şatră”, „cort”; *Conacu* (Glodeni, desfiinţat) < *conac* „casă boierească la ţară”, „curte boierească”; *Coşniţa* (Dubăsari) < *coşniţă* „coşar pentru păstrarea porumbului în ştiuleţi”; *Crasnâi Cut* (comasat în 1977 cu Harmaţca, UATSN) < rus. *красный* „roşu” şi *кут* „sătuc, cătun”, „mahala”; *Făgădău* (Făleşti, Floreşti) < *făgădău* „han la un drum mare”, „cârciumă”, „ospătărie”; *Izbişte* (Criuleni) < rom. reg. *izbişte* „loc unde odinioară a existat o locuinţă” < *izbă* (< rus. *изба* „casă mică, sărăcăcioasă”, „locuinţă veche”) + suf. *–işte*; *Odaia* (Nisporeni, Şoldăneşti) < *odaie* „adăpost pentru vite în câmp”, „gospodărie agricolă în câmp”; *Otac* (Rezina) < *otac* „adăpost pentru vite şi oameni în câmp”, „aşezare agricolă sau păstorească; cătun”; *Peatihatca* (Anenii Noi, desfiinţat în 1964) < rus. *пять* „cinci” şi *хата* „casă”, „cocioabă” + suf. *-ka*; *Pivniceni* (Donduşeni) < *pivniţă* „beci” + suf. *-eni*; *Pompa* (Făleşti) < *pompă* „maşină de pompat fluide”, „instalaţie de udat la grădină”; *Prisaca* (Cimişlia) < *prisacă* „loc unde se cresc sau se ţin albinele în câmp; albinărie, stupărie”; *Ratuş* (Criuleni, Teleneşti) < *ratuş* (*ratoş*, *rateş*) „han la un drum principal”, „casă boierească; conac”, „casă mare; hurdughie” < ucr. *рамуша* < germ. *Rathaus* „local administrativ”, „casă mare”; *Satul Nou* (Cimişlia), *Valea Satului* (Criuleni) < *sat* „aşezare rurală”, *Sărăieni* (toponim istoric, fost sat, azi mahala, parte a comunei Slobozia Mare, Cahul) < *sărai* (*serai*) „construcţie într-o gospodărie rurală, în care se păstrează uneltele agricole sau se adăpostesc vitele”, „încăpere folosită ca bucătărie de vară sau cămară”; *Sătuc* (Cahul) < *sătuc*, diminutiv al lui *sat*; *Selişte* (Leova, Nisporeni, Orhei), *Seliştea Nouă* (Călăraşi) < *selişte*, *silişte* „vatra satului”, „locul unui sat dispărut”; *Selişteni* (Nisporeni) < *selişte* + suf. *-eni*; *Stodolna* (comasat în 1969 cu Lalova, Rezina) < reg. *stodolnă*, *stodolă*, *standoală* “şură”, ”hambar”; *Suric* (Cimişlia) < *suric* “cireadă”„ocol pentru vite în câmp”;

BDD-A26012 © 2008 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.88 (2026-11-12 14:09:10 UTC)

Şuri (Drochia) < *şură* (pl. lit. *şure*) „construcţie pe lângă o gospodărie rurală, unde se păstrează uneltele agricole sau se adăpostesc vitele, oile” < germ. *Schûr*; *Şurele* (comasat în 1970 cu Chetrosu, Drochia) < *şurele*, pluralul lui *şură*; *Tiraspol* (oraş, UATSN) < gr. *polis* (*πολίς*) „oraş” şi *Tiras*, denumirea antică a râului Nistru, oiconimul fiind o creaţie onimică comemorativă, dată localităţii la sfârşitul sec. al XVIII-lea de către oficialităţile ţariste, în memoria renumitelor colonii greceşti din nordul Mării Negre.

Comemorative ar putea fi considerate şi denumirile ce ne trimit la oraşe şi sate din alte regiuni şi provincii istorice sau chiar din alte ţări, acestea având o anumită rezonanţă istorică sau social-economică şi culturală: *Brăila* (sat în componenţa municipiului Chişinău), *Măraşeşti* (Sângerei), *Piteşti* (Leova), *Varşavca* (comasat în 1971 cu Pârliţa, Făleşti), *Zaporojeţ* (UATSN). Să se compare şi numele de localităţi de pe teritoriul de la est de Nistru: *Brăila*, sat în fostul judeţ Bobrineţ; *Bucureşti*, sat pe malul stâng al Niprului, *Tecuci* (*Tecucia*), sat situat dincolo de Bug, ş.a.

După cum s-a arătat deja, oamenii din mediul rural dispun de multiple şi diverse domenii de activitate practică: lucrarea pământului, viticultura, pomicultura, legumicultura, creşterea vitelor, lucrări la pădure, pescuitul, albinăritul, sericicultura, vânătoarea, industria casnică şi gospodărească, exploatarea bogăţiilor naturale, meşteşugurile populare. Toponimia vizează activitatea oamenilor în toate aceste domenii, prin denumiri referitoare la variatele lucrări şi treburi gospodăreşti şi la tot ce a creat omul în sprijinul şi susţinerea acestora. Cuvintele şi termenii ce denumesc activităţile şi realităţile din lumea înconjurătoare sunt de asemenea numeroase şi variate. În articolul *„Aspecte şi procedee onomasiologice în toponimia de proveniență entopică”* (în „Revistă de lingvistică şi ştiinţă literară”, Chişinău, 2007, nr. 3-4, p. 103-115) au fost examinate unităţile terminologice referitoare la domeniile şi sferele de activitate ale oamenilor. În articolul de faţă prezentăm înseşi entităţile realităţii obiective desemnate prin unităţi onimice specifice toponimiei minore, prin microtoponime:

Agronomia (Briceni, Dondușeni; Leca, Cantemir) < *agronomie* „gospodărie agricolă de stat înzestrată cu tehnică, materiale semincere, substanţe chimice etc., necesare lucrării pământului”; *Aria* (Bârnova, Ocnița), *Dealul Ariilor* (Drăguşenii Noi, Hânceşti) < *arie* „loc unde se treieră cerealele”, „loc special amenajat pentru uscarea cerealelor treierate”; *Butca* (Vadul lui Vodă, mun. Chişinău) < *butcă* „casă din lemn, bojdeucă”, „şopron”; *Cantonul din Voloacă* (Sadova, Călăraşi) < *canton* „locuinţa pădurarului”, „clădire înzestrată cu aparate şi utilaj necesar pentru supravegherea şi întreţinerea unei căi de comunicaţii (cale ferată, şosea)”; *La Căsoaie* (Parcova, Edineț) < *căsoaie* „casă mică auxiliară”, „casă izolată în câmp”; *Căşăria* (Recea, Râşcani; Buşila, Ungheni) < *căşărie* „încăpere la o stână unde se prepară caşul, brânza”; *Chiua* (Rudi, Soroca), *Pârâul Chiuăi* (Brânzeni, Edineț) < *chiuă* (lit. *pivă*) „instalaţie (maşină) pentru împâslirea ţesăturilor de lână”, „clădire unde se află o astfel de instalaţie”; *Comarnicu* (or. Ialoveni), *Feredeu* (Trebujeni, Orhei) < *feredeu* „local special amenajat pentru îmbăiere; baie”; *Jităria* (Chetriş, Făleşti) < *jitărie* „casa jitarului” (*jitar* „paznic de câmp”); *Oloinița* (or. Cahul) < *oloiniță* „fabrică de ulei”; *Pătuiacul din Livadă* (Pănăşeşti, Străşeni) < *pătuiac* „adăpost pentru paznicul de câmp”; *Plevnicul lui Căpraru* (Cotihana, Cahul) < *plevnic* „încăpere în care se păstrează pleava”; *Poieţele* (Coteala, Briceni) < *poieţele*, diminutivul plural al lui *poiată* „construcţie rudimentară la o stână servind ca adăpost pentru ciobani”, „adăpost pentru lucrători în câmp”, „staul, grajd”, „şopron”, „coteţ”; *Povarnă* (Sculeni, Ungheni) < *povarnă* „mică fabrică de spirt (rachiu, ţuică)”; *Iazul de la Roată* (or. Cahul) < *roată* „instalaţie alcătuită dintr-o roată cu cupe, pusă în mişcare de animale de tracţiune, cu ajutorul căreia se scoate apă dintr-un iaz pentru udatul grădinilor”; *Sărăria* (toponimic istoric, Tuzla, jud. Cetatea Albă) < *sărărie* „loc amenajat pentru obţinerea sării din apa mării, prin evaporare”; *Valea Sâiecelor*

BDD-A26012 © 2008 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.88 (2026-11-12 14:09:10 UTC)

(Rădenii Vechi, Ungheni) < reg. *sâiac* (*sâsâiac*, *sisiac*) „construcţie din scânduri sau din nuiele pentru păstrarea ştiuleţilor de porumb”; *Stodoala* (Cobani, Glodeni) < reg. *stodoală* (*stăndoală*, *stodolă*, *studoală*) „hambar pentru cereale, fân, paie”; *Steclăria* (Ciuciuleni, Nisporeni) < reg. *steclărie* (lit. *sticlărie*) „fabrică ce produce sticlă”; *Şandramaua* (Văleni, Cahul) < *şandrama* „construcţie din scândură în interiorul unei gospodării”; *Şoproneţele* (Ghiduleni, Rezina) < *şoproneaţă* „mic adăpost pentru fân sau pentru vite”; *Tăbăcăria* (cartier al or. Chişinău) < *tăbăcărie* „atelier de argăsit piele”, *Temnicele Prăbuşite* (Vatici, Orhei) < *temnic* „adăpost de iarnă pentru stupurile de albine”; *Vracniţa din Sus* (Stroieşti, UATSN) < *vracniţă* (< s.-cr. *вратница*) „poarta satului; barieră”; *Zămnicile* (Zbieroaia, Nisporeni) < *zămnic* „pivniţă”, „bordei în pământ”; *Zăvada* (Podoimiţa, UATSN) < *zăvadă* „adăpost de iarnă pentru vite”.

Toponimele discutate, după cum se poate observa, reprezintă, sub aspect formativ, denumiri simple primare, în cea mai mare parte (*Aria*, *Buda*, *Odaia*, *Prisaca*, *Ratuş* etc.) sau derivate (*Bordeieni*, *Puvniceni*, *Săraieni*, *Selişteni* etc.) şi compuse (*Câşliţa-Prut*, *Dealul Ariilor*, *La Căsoaie*, *Satul Nou*, *Temnicele Prăbuşite* etc.). Derivatele sunt, de regulă, denumiri de localităţi.

Toponime sociale. Această categorie de nume topice reflectă anumite aspecte ale vieţii societăţii umane din diferite perioade istorice. Multe denumiri se referă la starea socială a locuitorilor, evocă diverse raporturi economice, juridice şi administrative dintre membrii societăţii. Există nume de locuri şi localităţi care ne amintesc de foşti demnitari cu anumite funcţii şi atribuţiuni în vechea organizare a statului. Unele denumiri au apărut în legătură cu ocupaţiile sau îndeletnicirile locuitorilor, cu tradiţiile, credinţa şi superstiţiile oamenilor.

În epoca feudală, când au luat fiinţă cele mai multe aşezări rurale, populaţia de prin sate era împărţită în boieri (moşieri) şi ţărani. Boierii stăpâneau teritorii masive de terenuri agricole, ţăranii însă aveau în posesia lor suprafeţe de pământ mult mai reduse. Toponimia atestă această stare de lucruri, mai cu seama prin denumirile de locuri fixate în documente şi în materialele de arhivă: *Moşia Boierească*, *Pădurea Boierului*, *Viile Boiereşti*, alături de *Moşia Mănăstirească*, care aparţinea unei mănăstiri, şi *Pădurea Împărătească*, care se afla în stăpânirea curţii domneşti sau care ţinea de domeniul statului. Proprietăţile individuale ale ţăranilor sunt desemnate de multiple şi diverse microtoponime, acestea constând, de obicei, din denumirea obiectului ca atare şi numele posesorului: *Aria Dascălului*, *Bahna lui Anronic*, *Balta lui Alexe*, *Barcul lui Nohit* (*barc* „lac”, „heleşteu”), *Chiscul lui Mardare*, *Cişmeaua lui Coroi*, *Crama lui Măcăruş*, *Delniţa lui Bratu* (*delniţă* „hotar”, „parte de teren agricol”), *Dulapul lui Culiţă Munteanu* (*dulap* „roată de udat la grădină”), *Fâţarea lui Cricopol* (*fâţare* „arie, hărman”), *Fântana lui Pascăluţă*, *Iazul lui Pleşca*, *Movila Iacoboaiei*, *Nucarii lui Frăţiman*, *Ostrovul Luncaşului*, *Podul lui Andrei*, *Scocul lui Vrednic* (*scoc* „deal izolat”, „vârf de deal”), *Tufele lui Gavriliţă*, *Valea Constantinului*, *Zbarcul lui Niculiţă* (*zbarc* „lac mic”, „baltă”).

Satele de ţărani se diferenţiau între ele prin denumiri cu unele componente specifice: *ţărani* „persoane din mediu rural care se îndeletnicesc cu agricultura”, *răzeşi* „ţărani liberi, posesori ai unor bucăţi de pământ moştenite din tată în fiu”, *mazili* „răzeşi, descendenţi ai unor familii de demnitari scoşi din funcţie sau de boieri de al doilea rang”, „răzeşi însărcinaţi cu strângerea birurilor”. Câteva exemple din oiconimia actuală: *Moară Domnească* (Glodeni), *Ocniţa-Ţărani* (Orhei) – *Ocniţa-Răzeşi* (Orhei), *Pripiceni-Curchi* (Rezina) – *Pripiceni-Răzeşi* (Rezina), *Sărata* (Leova) – *Sărata-Răzeşi* (Leova). Vechile catagrafii mai înregistrează numele de sate: *Balatina – Balatina-Răzăşii* (ţin. Iaşi, ocolul Prut, 1817) [1, p. 93], *Capaclia – Capaclia-Răzeşi* (jud. Cahul, pls. Ştefan cel Mare, 1930)

BDD-A26012 © 2008 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.88 (2026-11-12 14:09:10 UTC)

[2, p. 102], *Moscovei – Moscovei-Răzeşi* (jud. Chişinău, pls. Ioan-Voievod, 1930) [2, p. 102], *Tomeştii – Tomeştii-Răzeşi* (ţin. Iaşi, ocolul Prut, 1817) [1, p. 93], *Unţeşti – Unţeşti-Mazîli* (jud. Bălţi, pls. Corneşti, com. Citireni, 1943) [3, p. 499].

Acad. Iorgu Iordan indică pentru vechile provincii româneşti mai multe nume de sate de acest fel: *Albinarii-Moşneni* (*moşnean* „răzeşi"), *Arămeştii-Răzeşi*, *Boiştea-Răzeşi*, *Bozienii-Răzeşi*, *Călineştii-Răzeşi*, *Dragomireştii-Boiereşti*, *Dragomireştii-Răzeşi*, *Lipova Mănăstirii*, *Lipova-Răzeşi*, *Mânzaţii Boiereşti*, *Mânzaţii-Răzeşi*, *Veja-Clăcaşi* (*clăcaş* „ţăran obligat să presteze o muncă gratuită în folosul proprietarului de pământ"), *Veja-Lingurari* etc. [4, p. 187-190].

Şi în cazul acestor denumiri microtoponimia basarabeană este variată şi bogată: *Boireasca*, *Cămătăriţa*, *Cnezoaia*, *Domneasca*, *Iazul Mazililor*, *Mahalaua Răzeşilor*, *Mazâleascâ*, *Moşia Cneazului*, *Pădurea Baronului*, *Poiana Cucoanei*, *Şleahul Sărdarului*, *Tabăra Pârcălabului* etc.

În organizarea administrativă şi militară a statului feudal existau mai multe categorii de curteni şi slujitori, care aveau sarcina să asigure ordinea publică, progresul societăţii şi securitatea ţării. Toate poruncile care veneau de la curtea domnească erau îndeplinite de curteni şi slujitori. Aceştia se divizau în două categorii: unii se aflau în slujba domniei, iar alţii în acea a marilor feudali. Ei aveau obligaţia să slujească ţării, atât în timp de pace, cât şi în timp de război [5, p. 18, 21]. În dependenţă de obligaţiunile şi sarcinile lor, curtenii şi slujitori apar în funcţii diferite: stolnici, paharnici, uricari, căminari, cămăraşi, vistiernici, postelnici, pârcălabi, serdari, spătari, crainici, vătafi, comişi, logofeţi, pârgari etc.

Despre vechii funcţionari din aparatul statului feudal ne amintesc oiconimele actuale, care la bază au avut fie termenii respectivi, fie numele de persoane provenite de la aceşti termeni: *Bezeda*, cu forma mai veche *Beizadea* (Briceni) < *beizadea* „fiu de domn; principe", *Cneazevca* (Leova) < rus. *княз* „duce, domn, prinţ"; *Logofteni* (Făleşti) < *Logofăteni*, prin reducere fonetică < *logofăt* „întâiul boier de divan, şeful cancelariei şi purtătorul de sigiliu domnesc"; *Păhărniceni* (Orhei) < *păharnic* „mare demnitar la curtea domnească, boier de divan care administra podgoriile, cramele şi pivniţele domneşti", „slujitorul care turna vinul în pahare la masa domnitorului sau la petrecerile de la curte". Un document din 1727 ne trimite la titulatura lui Gheorghe Catargiu paharnicul, proprietarul moşiei din partea locului [6, p. 192-194]; *Slobozia Doamnei*, până odinioară localitate separată, în prezent parte a or. Orhei, termenul component *doamnă* având sensul „soţie de domn sau de boier". În sec. XVII satul se afla pe moşia doamnei lui Vasile Lupu; *Stolniceni* (Edineţ, Hânceşti, Ungheni) < *stolnic* „supremul bucătar", „dregătorul care purta grija mesei domneşti"; *Ţareuca* (Rezina) < rus. *Царевка* < *царь* „ţar, împărat" + suf. *-евка*, formaţie adaptată fonetic în limba română; *Vadul lui Vodă*, până odinioară sat în rn. Criuleni, astăzi comună în municipiul Chişinău, componentul *vodă* având semnificaţia „titlu pe care îl purtau domnii ţării"; *Visterniceni*, până în sec. al XX-lea sat separat, actualmente suburbie a or. Chişinău < *vistiernic* „demnitarul care avea în sarcina sa administrarea financiară a ţării şi păstrarea visteriei statului". Despre Visternicenii de pe Bâc, din faţa Chişinăului, aflăm din uricul de la Ştefan cel Mare, din 11 decembrie 1516, prin care se confirmă ca Eremia vistiernicul a cumpărat cu 130 de zloţi tătăreşti de la Iacob, fiul lui Oţel pisarul, jumătate din acest sat [7, vol. VI, partea I, p. 99]; *Vorniceni* (Străşeni) < *vornic* „mare demnitar însărcinat cu supravegherea curţii domneşti, având într-un anumit timp şi atribuţiuni judecătoreşti". Satul acesta a fost proprietatea vornicului Vena, contemporanul lui Alexandru cel Bun (sec. XV) [8, p. XXIV].

În toponimia istorică şi în microtoponimia actuală acad. Iorgu Iordan, în monografia sa *„Toponimia românească"* (Bucureşti, 1963), include numeroase nume topice de acest fel, a căror repartiţie teritorială denotă frecvenţa lor ridicată în aproape toate provinciile şi

BDD-A26012 © 2008 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.88 (2026-11-12 14:09:10 UTC)

regiunile istorice ale României: *Brezoaia Cămăraşului*, *Căminăreşti*, *Comişani*, *Crainiceni*, *Cuconeşti*, *Domneasca*, *Vameşii*, *Iazul Paharnicului*, *Muntele Pârcălab*, *Valea Pârgarului*, *Spătăreasca*, *Stolniceni*, *Vistierul*, *Vorniceni* etc. [4, p. 208-214].

În vechea orânduire a statului existau categorii de oameni care aveau o situaţie specială în societate şi care prestau anumite servicii (militare, administrative, profesionale etc.). Plăieşii, de exemplu, erau locuitori ai satelor de munte, de pe un plai, situate la hotarele ţării, ei având obligaţia de a păzi trecerile peste munţi, în schimbul unor scutiri de impozite. Pandurii erau soldaţii dintr-un corp de oaste neregulată, alcătuită mai cu seamă din ţărani, iar dorobanţii – ostaşii dintr-un corp de armată teritorială, călăreţi sau pedestraşi, cu leafă şi cu serviciul militar redus. Atribuţiuni sociale şi militare aveau aprozii, călăraşii, ceauşii, dărăbanii, dragomanii, lipcanii, puşcaşii, seimenii, vânătorii etc.

Toponimia basarabeană păstrează denumirile unor astfel de categorii de oameni: *Călăraşi* (oraş, reşedinţa raionului Călăraşi) < *călăraşi* „ostaşi dintr-o unitate militară de cavalerie”. Călăraşii se recrutau din ţărani liberi (răzeşi, moşneni), aşezaţi prin poruncă domnească în slobozii sau pe moşiile marilor proprietari şi pe ocinile mănăstireşti. Ei apărau hotarele ţinuturilor de margine, îndeplinind uneori şi funcţia de curieri; *Dărăbani* (jud. Hotin) < *dărăbani* (cf. pol. *darabant*) „ostaşi de gardă”; *Drujineni* (Făleşti) < *drujineni* „ostaşi dintr-o subunitate militară de voluntari”. În sec. al XIX-lea armata rusă era alcătuită şi din drujine [9, vol. I, p. 496], perioadă când a putut lua fiinţă această localitate; *Lipcani* (Briceni) < *lipcani*, „soldaţi din corpul de trupă comandat de marele postelnic sau de pârcălab”. Documentele pomenesc de nişte curieri tătari stabiliţi aici în sec. al XVII -lea, originari din Lituania (< *paic* „soldat din garda domnitorului” (< tc. *peyk*). Nu se exclude şi proveniența antroponimică a denumirii satului, de altfel, ca şi în cazul lui *Drujineni*; *Seimeni* (Ungheni) < *seimeni* „soldaţi din corpul de infanterie mercenară, folosiţi pentru garda curţii domneşti” (< tc. *seğmen*). Satul pare să fie o fostă aşezare a seimenilor aflaţi în slujba curţii domneşti de la Iaşi. D. Cantemir ne relatează: „*seimeni* în limba turcească se numesc oştenii aduşi din Serbia, Bulgaria, Albania, Grecia, care sunt ţinuţi cu bună leafă pentru straja domnului, care se schimbă toată vremea la curte, unde îşi au şi locuinţele de jur-împrejurul zidurilor” [10, p. 91]; *Vânători* (Nisporeni) < *vânători* „ostaşi dintr-o unitate militară care păzeau curtea domnească şi care luau parte la apărarea oraşelor”, „ostaşi care participau la vânătoriile domneşti”. Cf. sintagma terminologică *vânători de munte* „trupe din cadrul forţelor armate, specializate pentru lupta în munţi”. Dat fiind că localitatea nu este atât de veche, denumirea ei pare să reprezinte un nume topic comemorativ; *Volintiri* (Ştefan-Vodă), în actele oficiale de odinioară grafiat cu forma rusificată *Volontirovca*. Localitatea a fost dată spre aşezare la începutul sec. al XIX-lea volintirilor (voluntarilor) moldoveni, care au participat în războaiele de eliberare a ţărilor balcanice contra turcilor. Aici foştii ostaşi au fost împroprietăriţi cu pământ şi scutiţi de anumite îndatoriri faţă de stat.

Toponime profesionale. Este categoria toponimică care include nume topice referitoare la ocupaţiile şi îndeletnicirile oamenilor. Cele mai vechi ocupaţii ale românilor au fost, după cum se ştie, creşterea vitelor şi agricultura. La începuturile epocii feudale, creşterea vitelor şi păşunatul prevalau asupra muncii câmpului. Locurile prielnice pentru păstorit erau munţii pe timp de vară şi şesurile de pe văile râurilor mari pe timp de iarnă. De aici fenomenul transhumanţei – deplasarea sezonieră a păstorilor cu turmele de oi toamna, la Sf. Dumitru (26 octombrie), de la munte spre şes şi primăvara, la Sf. Gheorghe (23 aprilie), de la şes spre munte.

Transilvania era „ţara” oieritului, iar Moldova „ţara” cu cele mai multe cirezi de vite cornute mari şi herghelii de cai. Mocanii ardeleni pătrundeau cu turmele lor şi la est de Carpaţi, în stepa Bugeacului, unde adesea îşi întemeiau gospodării şi rămâneau aici pe

BDD-A26012 © 2008 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.88 (2026-11-12 14:09:10 UTC)

totdeauna. Produsele oieritului aveau o largă întrebuinţare locală, carnea, brânza şi caşul pentru hrană, pieile şi lâna pentru îmbrăcăminte, acestea având ca puncte de desfacere târgurile şi oraşele. Moldova dispunea de bogate păşuni pentru vitele mari, dar şi pentru oi şi capre. În sec. al XVI-lea, pe vremea lui Alexandru Lăpuşneanu, devenise vestită scutăria de pe Răut (*scutăria*, *scotărie* < slav. *скотарь* „lucrător la o crescătorie de vite”, „administrator al unei crescătorii de vite”). Câmpiile Bălţilor şi Sorocii, cu bogatele şesuri de fânaţ şi păşunat de pe văile râurilor Răut, Ciuluc, Cubolta, Căinar, erau împresurate de numeroase câşle, odăi, târle şi stâne, despre care cu prisosinţă ne vorbesc documentele, precum şi microtoponimia istorică.

Bugeacul însă era împărăţia oieritului, deşi şi aici locuitorii creşteau vite mari de rasă. Câmpiile întinse şi pământurile necultivate i-au ademenit în această regiune pe mocanii ardeleni din cele mai vechi timpuri. Astfel, pe văile râurilor Prut, Cahul, Ialpug şi în preajma bălţilor Dunării, unde se găseau şi păşuni, şi apă din belşug, au luat fiinţă multe aşezări păstoreşti, care, din câşle, odăi şi cătune, s-au transformat cu timpul în sate mari şi târguri. Despre originea locală a mocanilor de altă dată ne vorbesc numele lor de familie, care, după cum s-a arătat deja, au imprimat antroponimiei din localităţile sudice un colorit anume. O ramură importantă a vieţii economice de la ţară era şi creşterea porcilor. Prepararea cărnii şi slăninii se făcea în condiţii obişnuite de casă, dar mai cu seama la jambonăriile şi cârnăţăriile din târguri şi oraşe. Prelucrarea pieilor şi confecţionarea articolelor din piele erau ocupaţiile dubălarilor, ciubotarilor, hămurarilor, şelarilor şi curelarilor.

Albinăritul era o altă îndeletnicire de bază a locuitorilor nu numai din mediul rural, dar şi din cel orăşenesc, şi aceasta pentru că mierea înlocuia zahărul, iar ceara era pe vremuri principalul material pentru iluminat. Mierea se păstra în butoiaşe şi buţi închise. Ceara brută, curăţată şi topită, se turna în forme (calupuri) şi se păstra în depozite speciale. Încă în sec. XIV-XVI ceara era furnizată de negustorii locali în majoritatea ţărilor Europei Centrale [11, p. 24].

Bălţile de pe văile Prutului şi Nistrului, dar mai ales cele din delta Dunării, au favorizat dezvoltarea unei alte ramuri a economiei ţării – pescuitul şi prepararea peştelui. Peştele era un component principal al hranei omului din toate timpurile, alături, bineînţeles, de pâine, mămăliga de mei, carnea de vită, brânză, lapte. Peştele sărat şi proaspăt, pus la gheaţă, se transporta de la pescăriile şi cherhanalele basarabene până în cele mai îndepărtate regiuni ale ţării, cu tot felul de mijloace de transport – cu carele şi măjile (vara), cu săniile (iarna), pe cai şi pe alte animale de povară (în munţi), cu luntrile şi şlepurile pe calea apelor, şi nu rare ori, în alte ţări, cu corăbiile.

Despre importanţa acestei ramuri a economiei ţării ne vorbeşte şi preacunoscutul fapt că animalele şi produsele animaliere, precum şi mierea, ceara, vinul, peştele reprezentau nu numai varietăţi de marfă, dar şi mijloace de schimb şi de plăţi pentru anumite cumpărături şi prestări de munci şi servicii. Cu astfel de mărfuri se cumpărau moşii şi sate, arme, unelte de muncă.

Pădurile constituiau o altă avuţie a oamenilor şi statului, pentru că serveau şi ca locuri de vânătoare, şi ca adevărate depozite de lemn pentru construcţii, dar şi ca material combustibil pentru încălzirea locuinţelor. Din lemne semiarse, pe la cărbunăriile (căbornicele, cărbornicele) din păduri, se producea mangalul, cărbunele din lemn, atât de necesar în activitatea fierarilor (la confecţionarea obiectelor şi a pieselor de metal), croitorilor (la călcatul îmbrăcămintei). Din cenuşa lemnelor de pădure se obţinea sarea de potasiu şi silitra, folosite ca îngrăşământ agricol, precum şi carbonatul de potasiu, utilizat în industria sticlei, materiale prime care de asemenea se exportau în ţările europene.

Agricultura a fost şi este baza materială a vieţii societăţii, unul din principalele domenii de activitate a omului. Prelucrarea pământului a fost ocupaţia de totdeauna a

BDD-A26012 © 2008 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.88 (2026-11-12 14:09:10 UTC)

poporului român, fapt despre care ne mărturisesc izvoarele antice referitoare la teritoriul din nordul Dunării şi Mării Negre. Alexandru Macedon, în expediţia sa împotriva geţilor (sec. IV î. Hr.), a întâlnit în părţile noastre întinse lanuri de grâu, iar un basorelief de pe Columna lui Traian îi prezintă pe ostaşii romani secerând grâu pe un câmp din Dacia [11, p. 28]. Terminologia agrară din limba română este foarte veche, fiind în cea mai mare parte de origine latină [12, p. 119-274].

În sec. XV-XVI, cea mai mare parte a teritoriului pruto-nistrean o ocupau păşunile şi pădurile. Se cultivau, de obicei, povârnişurile dealurilor şi culmile colinare. Se semăna cel mai mult meiul, hrana obişnuită a ţăranilor de pe vremuri. Din sec. al XVI-lea începe marea operă de desţelenire a pământurilor şi de defrişare a pădurilor. Despădurirea se făcea prin ardere, prin secarea copacilor, prin curăţarea locurilor împădurite cu toporul şi securea. Astfel s-au încetăţenit în toponimie termenii *arsură*, *jarişte*, *pârjolişte*, *pojar*, *secătură*, *curătură* etc. Se măresc suprafeţele cultivate cu grâu, mai întâi de primăvară, apoi şi de toamnă, cu orz, secară, in, cânepă. Curând cerealele devin obiect de vânzare-cumpărare şi de schimb pe alte produse alimentare şi pe mărfuri industriale. Negustorii veneţieni şi genovezi exportau grâul şi orzul din spaţiile româneşti în alte ţări. Moşiile şi satele se vindeau şi pe grâu, orz, secară.

Viţa-de-vie în ţinuturile carpato-danubiano-pontice are vechimea strămoşilor noştri, care o cultivau încă din Antichitate. Viile şi vinul erau un atribut naţional al regatelor lui Burebista şi Decebal. Urme ale produselor vinicole au fost descoperite de arheologi pe locul multor aşezări autohtone. Începând cu sec. XVI-XVII se măresc suprafeţele de vii, acestea acoperind pantele însorite ale dealurilor. Treptat, în regiunile deluroase, i-au proporţii plantaţiile de livezi. Proprietari ai podgoriilor şi ai plantaţiilor de livezi devin marii feudali şi mănăstirile, ca mai târziu să posede mici parcele de vii ş livezi aproape fiecare locuitor al satului. Vinul şi fructele devin marfa de vânzare-cumpărare pe plan intern şi extern. La acestea cândva s-au adăugat legumele, cultivate şi ele de multă vreme în ţinuturile noastre. Legumele au variat hrana ţăranului, zarzavatul devenind şi el marfă de consum intern şi de export.

Limba română, în acest mod, se îmbogăţeşte cu numeroase cuvinte şi termeni, unităţi lexicale create pe teren propriu sau împrumutate din alte limbi. Multe din ele au pătruns şi în onomastică, devenind nume proprii de locuri şi localităţi, precum şi nume de persoane. Deosebit de numeroase sunt antroponimele, numele de familie, supranumele şi poreclele, dat fiind că acestea reflectă nemijlocit activitatea practică a omului, motivate fiind de înseşi denumirile de profesii şi îndeletniciri ale omului. Iată doar câteva nume de persoane de acest fel: *Albinaru*, *Baciu*, *Bivolaru*, *Bostangiu*, *Botnaru* (*Butnaru*), *Boaru*, *Brânzaru*, *Brănişteru*, *Căpraru*, *Cărbunaru*, *Ciobanu*, *Curechieru*, *Curugiu*, *Grădinaru*, *Harabagiu*, *Herghelegiu*, *Livădaru*, *Mânzăraru*, *Oieru*, *Păduraru*, *Pescaru*, *Plugaru*, *Porcaru*, *Prisăcaru*, *Răcaru*, *Tamazlâcaru*, *Târlaşu*, *Tutunaru*, *Ţurcanu*, *Vărzaru*, *Vieru*, *Viţelaru* etc.

Toponimia înregistrează şi ea diferite nume topice, inclusiv oiconime, referitoare la ocupaţiile şi îndeletnicirile oamenilor, dar aceasta într-un număr de cazuri mult mai mic, pentru că, aşa cum afirmă acad. Iorgu Iordan, „ocupaţia este un semn distinctiv individual, nu colectiv, oricât de redusă ca număr ar fi o colectivitate umană” [4, p. 223]. De aceea, în lucrările sale găsim discutate puţine nume de localităţi cu semnificaţie iniţială profesională, acestea ţinând de domeniul agriculturii: *Albinari*, *Bivolari*, *Brănişteri*, *Brânzari*, *Cepari*, *Fânari*, *Grădinari*, *Pescari*, *Plugari*, *Purcari*, *Răcari*, *Scutari*, *Stupari*, *Urdari*, *Vărzari*, *Vieri* [4, p. 223-231].

Nomenclatura topică basarabeană cuprinde câteva nume de colectivităţi umane, dar acestea se referă mai cu seamă la părţi de sate şi oraşe (mahalale, cartiere): *Cărbunari*, *Dubălari*, *Fierari*, *Fusari*, *Grădinari*, *Lingurari*, *Olari*, *Rotari* etc.

BDD-A26012 © 2008 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.88 (2026-11-12 14:09:10 UTC)

Cele mai numeroase însă sunt toponimele provenite din termeni entopici ce semnifică la origine terenuri agricole, locuri cultivate cu cereale, cu plante legumicole şi tehnice, plantaţii de vii şi livezi, suprafeţe împădurite, păşuni şi fânaţuri, staniştile vitelor, stânele etc., care au fost deja examinate de noi în compartimentul precedent. Aici le amintim doar pe unele: *Albinişu*, *Alunetu*, *Arsura*, *Bostanu*, *Bucinişu*, *Căprăria*, *Cânepăria*, *Cetinişu*, *Cosălău*, *Curătura*, *Deleanca*, *Dumbrava*, *Fânaţu*, *Frunzaru*, *Ghindaru*, *Huceagu*, *Iniştea*, *Loturile*, *Mestăcănişu*, *Moşia*, *Nadelurile*, *Nucăriile*, *Oieria*, *Otocu*, *Pajiştea*, *Pârjoliştea*, *Porumbiştea*, *Răzeşiile*, *Secătura*, *Storiştea*, *Tăietura*, *Tufarii*, *Ţarina*, *Văcăria*, *Vişinarii*, *Zmeurişu* etc. [vezi şi 13, p. 64-70].

În primele secole ale Evului Mediu se produce o evidentă divizare a muncii – separarea muncii agricultorilor de cea a meseriaşilor. Curtea domnească avea nevoie de meşteşugari care să confecţioneze arme, vehicule de transport cu destinaţie militară, obiecte de harnaşament, unelte de muncă, îmbrăcăminte, încălţăminte, veselă etc. Multe dintre acestea aveau întrebuinţare şi în gospodăriile boiereşti şi mănăstireşti, precum şi ale celor ţărăneşti. Cei care prestau asemenea servicii erau tot ţăranii, dar deja specializaţi în anumite ramuri şi domenii, în afară, bineînţeles, de meseriaşii calificaţi invitaţi din alte ţări. Meseriaşii şi meşteşugarii produceau tot felul de lucruri pentru necesităţile locale, dar şi pentru vânzare în pieţele din târguri şi oraşe, aducând astfel venit stăpânilor săi.

În sec. XVI-XVII iau amploare meşteşugurile din târguri şi oraşe, aici meseriaşii organizându-se cu timpul în bresle (frăţii) după specialităţi. În marele centre economice existau cartiere şi străzi aparte populate de meseriaşi, unde se aflau şi atelierele lor. Urbonimica vechiului Chişinău evocă denumirile unor asemenea străzi şi mahalale: *Tăbăcăria*, (a) *Dubălarilor*, *Cojocarilor*, *Fântânarilor*, *Fierarilor*, *Lumânăriei* [14, p. 5-8]. Existau şi sate întregi specializate în producerea unor anumite lucruri şi obiecte meşteşugăreşti, confecţionate fie la porunca domnitorului, fie la comanda marilor feudali: *Cazangii*, *Căldărari*, *Fauri*, *Scutaşi*, *Suliţaşi*, *Vădrari*.

Dezvoltarea agriculturii şi meşteşugurilor a influenţat schimbul de produse şi mărfuri, care se efectua mai cu seamă în centrele comerciale, la pieţele din oraşe şi la iarmaroacele din târguri. Astfel ia amploare comerţul intern. Ţăranii şi meseriaşii îşi vindeau ei înşişi produsele alimentare şi meşteşugăreşti. Curând îşi fac apariţia marii negustori, care făceau comerţ în ţară şi peste hotare. Între ţinuturi, între principalele centre economice şi comerciale existau căi mari de circulaţie, drumuri vechi (şleahuri), care purtau denumiri după provincii şi ţinuturi, după oraşe şi târguri sau după mărfurile şi produsele transportate: *Drumul Moldovenesc*, *Drumul Bărăganului*, *Drumul Braşovului*, *Şleahul Orheiului*, *Şleahul Hotinului*, *Drumul Sării*, *Drumul Peştelui*, *Drumul Oilor*. Ca transportatori de mărfuri şi produse agricole se angajau aceiaşi locuitori de la ţară, ţăranii şi meseriaşii din industria casnică.

Documentele vechi, în special recensămintele populaţiei, atestă numeroase nume de persoane provenite de la termeni ce se referă la ocupaţiile meşteşugăreşti şi negustoreşti din trecut: *Argintaru*, *Arcaşu*, *Barcagiu*, *Beraru*, *Beschieru*, *Blidaru*, *Bocceagiu*, *Boiangiu*, *Bragagiu*, *Brăgaru*, *Brutaru*, *Butnaru*, *Calpagiu*, *Cantargiu*, *Cazacliu*, *Cazangiu*, *Cărăuşu*, *Cărbunaru*, *Chetraru*, *Chirigiu*, *Cocieru*, *Cojocaru*, *Crâşmaru*, *Croitoru*, *Dogaru*, *Dohotaru*, *Dubălaru*, *Dulgheru*, *Feraru*, *Jugaru*, *Lăutaru*, *Lemnaru*, *Măcelaru*, *Mătăsaru*, *Moraru*, *Olaru*, *Oloieru*, *Pânzaru*, *Pâslaru*, *Poclitaru*, *Podaru*, *Poştaru*, *Rogojinaru*, *Rotaru*, *Silitraru*, *Sitaru*, *Scripcaru*, *Spoitoru*, *Stoleru*, *Strungaru*, *Surugiu*, *Săpunaru*, *Şelaru*, *Tăbăcaru*, *Teslaru*, *Tinichigiu*, *Vameşu*, *Vizitiu*, *Zidaru*, *Zlătaru*, *Zugravu* etc.

Recensământul Moldovei din anii 1772-1773 înregistrează un număr mare de locuitori din oraşe şi târguri care practicau anumite ocupaţii şi meserii: căzănari, tâmplari,

BDD-A26012 © 2008 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.88 (2026-11-12 14:09:10 UTC)

tăbăcari, şelari, săpunari, husari, cociorvari, covătari, tinichigii, lingurari, pitari, brăgari, brânzari, zidari, vameşi, bărcari, dohotari, măcelari, mesargii, pietrari, cojocari, croitori, căldărari, cărbunari, butnari, dogari, frânghieri, hămurari etc. [15, vol. VII, partea I-II, listele locuitorilor din oraşe şi sate].

În cazul acestor ocupaţii oiconimia ce le vizează e relativ săracă, dacă ne referim la teritoriul pruto-nistrean şi Transnistria: *Cocieri* (Dubăsari) < *cocieri* „meşteri care făceau cocii, trăsuri, căruţe”, derivat cu suf. *-er* (pl. *-eri*) al lui *cocie* „trăsură uşoară de două persoane; brişcă, caleaşcă, caretă, droşcă”, „car, căruţă”, etimonul cu formă de singular având şi sensul „persoană care mână caii înhămaţi la o cocie” [16, p. 115-116]; *Dubăsarii-Vechi* (Criuleni) < *dubăsari* „meşterii care fac dubasuri” sau „lucrătorii (sau paznicii, probabil) care supraveghează dubasurile”, derivat cu suf. *-ari* al lui *dubas* „pod plutitor construit cu ajutorul luntrilor; ponton”, termenul etimon *dubas* având şi sensul „ambarcaţie de lemn de dimensiuni mari; barcaz”. Oraşul Dubăsari a fost denumit după localitatea rurală Dubăsari din dreapta Nistrului, care după întemeierea urbei a căpătat denumirea *Dubăsarii Vechi*; *Fânari* (fost sat, astăzi parte a comunei Văsieni, rn. Ialoveni) < *fânari* „lucrători care cosesc şi pregătesc fânul; muncitori la o fânărie”; *Mătăsari*, fost sat separat, în prezent comasat cu Tochile-Răducani (Leova) < *mătăsari* „lucrătorii care creşteau viermii de mătase” sau „negustori de ţesături din mătase”; *Rotari* (UATSN) < *rotari* „meseriaşi care fac roţi, care, căruţe”; *Stanţieri* (fost sat în rn. Glodeni, desfiinţat în 1964) < *stanţieri* „lucrători la o staţie de cale ferată sau la o staţie de pe traseul unui drum mare (şleah)”, formaţie de la reg. *stanţie* (< rus. *станция*), prin analogie cu *cantonier*; *Ursari* (Călăraşi) < *ursari* „persoane care dresează urşi şi-i pune apoi să joace, participând cu ei la reprezentaţiile publice”, regional termenul fiind utilizat şi ca sinonim al etnonimului „ţigan”. Nu este exclus ca şi în acest caz unele toponime să fi provenit direct din antroponimele respective (*Cocieri* < *Cocieru*, *Mătăsari* < *Mătăsaru*, *Rotari* < *Rotaru*), dar în acest caz trebuie să dispunem de dovezi sigure, bazate pe informaţii documentare.

În întreg spaţiu dacoromân toponimele aici în discuţie sunt mai numeroase: *Argintari*, *Aurari*, *Căldărari*, *Cărămidari*, *Cărbunari*, *Ceaunari*, *Ciubotari*, *Ciurari*, *Cojocari*, *Morari*, *Olari*, *Păcurari*, *Pietrari*, *Podari*, *Răchieri*, *Rotari*, *Rudari*, *Sărari*, *Şindrilari*, *Zlătari* etc. [4, p. 223-231; 17, indicele de nume].

Pe teritoriul dintre Prut şi Nistru, după cum s-a menţionat, profesionalismele toponimice denumesc mai des părţi de sate şi oraşe, mahalale şi cartiere, cu locuitori care practicau în trecut anumite îndeletniciri meşteşugăreşti.

REFERINŢE BIBLIOGRAFICE

1. *Роспись землевладения и сословного строя населения Бессарабии по данным переписи 1817 года* // Труды Бессарабской губернской ученой архивной комисии, Chişinău, tom. III, 1909.

2. *România*. *Populaţia statornică în 1930*, Bucureşti, 1938 (Extras).

3. *Împărţirea administrativă a României*, Bucureşti, 1943.

4. Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, Bucureşti, 1963.

5. Nicolae Stoicescu, *Curteni şi slujitori*. *Contribuţii la istoria armatei române*, Bucureşti, 1968.

6. Aurel Sava, *Documentele privitoare la târgul şi ţinutul Orheiului*, Bucureşti, 1944.

BDD-A26012 © 2008 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.88 (2026-11-12 14:09:10 UTC)

7. Gh. Ghibănescu, *Ispisoace şi zapise*, Iaşi, vol. I-XI, 1906-1933.
8. Aurel Sava, *Documentele privitoare la târgul şi ţinutul Lăpuşnei*, Bucureşti, 1937.
9. В. Даль, *Толковый словарь живого великорусского языка*, Moscova, vol. I-IV, 1955.
10. Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei*, Chişinău, 1992.
11. V. Costachel, P. P. Panaitescu, A. Cazacu, *Viaţa feudală în Ţara Românească şi Moldova* (*sec*. *XIV-XVIII*), Bucureşti, 1957.
12. A. Bocăneţu, *Terminologia agrară în limba română* // Codrul Cosminului, Cernăuţi, vol. II-III, 1927.
13. Anatol Eremia, *Nume de localităţi*. *Studiu de toponimie moldovenească*, Chişinău, 1970.
14. Anatol Eremia, *Chişinău*. *Ghidul străzilor*, Chişinău, 2000.
15. *Moldova în epoca feudalismului*, Chişinău, vol. VII, partea I-II, 1975.
16. Anatol Eremia, *Unitatea patrimoniului onomastic românesc*, Chişinău, 2001.
17. *Indicatorul alfabetic al localităţilor din România*, Bucureşti, 1956.

BDD-A26012 © 2008 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.88 (2026-11-12 14:09:10 UTC)